

ואלו נדרים פרק עשר נדרים

ה א ב מיי פ"ב מהלכו
נדרים הל' [7] ה סמנ
לפון רמב טו"ע י"ד
סמן רלג טעף נט:

(א) [ע'י] מוספות כמות
על. ד"ה ר' יוסף.
(ב) [פס:] א ג"ה און
מתקין לעיל היכא ליתא
עינוי נפש בתנאי אין מיפר
לה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואלא
(ב) ר"ה א' הכי וכו'
גדרה בנתיבא וכו' יוסף
וכו' לניול אדרהיבא
ליכא עיני נפש: (א) ד"ה
למינו וכו' ובתנאי עובדת
עובדת על הנדר וכו'
דאי אפשר וכו' עיני נפש
הואיל וניול לא הו
עניו נפש ל' יוסף אמאי
קסבי לה בלשון נדרי
עניו נפש נשמת וכו'
הוא לה נמקל: (ב) ד"ה
אלא לעולם וכו' ומתניין
הכא בהכי עסקין וכו'
רמיא עלה לדיבא אלא
ניול וכו' למי תנאי זה
אין בו עיניו נפש כיון
דקאמר ל' יוסף דניול
רמיא וכו' בלשון נדר
והיינו וכו' לאוקמה נמי
בתירוז זה האמרה הכי
קונס פירות וכו' דשקב
להאי אוקמה ואיירי
בהאה כ"ל:

פירוש הרא"ש

אלא דאמרה הנאת
רמיא עלי לעולם
אם ארחין. וכו' השתא
דמיא הו עניו ופשו
אחת יוכלו לרחוץ בחיור
ומאו והלאה תאסר כרחייה
לעולם הלך מפר לה
לאלתר לרצון דלמי לקמן
דבעל מפר אע"פ שלא
חל הנדר וכו' נמן דלמי
אית מפר עד שחול הנדר
תרחק ותאסר ואח"כ תאסר
לה וכו' יוסף סבר אפ"ר
דלא יחנה לעניו ולא הו
דמינת רמיא לה הו
עניו נפש: א' הכי ליתני
ר' יוסף אומר תנאי זה
אין בו עניו נפש. והו
משמע הא לרצון איכא עניו
נפש בתנאי ומש"ה תאסר
ומגלה את הכי משמע
לרצון אפי' ליכא עניו
נפש בתנאי כיון דנדר
איכא עניו נפש מני מפר
וקאמר ליה ר' יוסף נדר
נמי ליכא עניו נפש דרמיא
לא תשיב עניו א' ומלמי

(ה) אלא דאמרה קונס הנאת רמיא עלי אם ארחין. פעם אחת שיאסרו
לה לעולם כל הנאת רמיא כגון כחול ופירכוס וסיכה שהן כרכי
רמיא ואף רמיא עצמה: ואהכי מיפר דהיינו מעביד כו'. דקסברי
רצון דרמיא היינו עניו נפש: ור"י סבר. אפשר בלא רמיא ולניול
דרמיא לא חיישין ואהכי קאמר
לדון אלו נדרי עניו נפש: אי הכי.
הואיל דאוקמת (ו) נדרה דרמיא
לרבי יוסף דלא חייש לניול דרמיא
ליכא עניו נפש: וליטני נפש ר' יוסף
אומר תנאי זה אין בו עניו נפש. דהא
כל הנדר הזה אינו אלא על תנאי
(א) בתנאי שעובדת עובדת על הנדר
דאי אפשר בשום ענין להיות בו עניו
נפש (הואיל) דניול הוא לה ולא הו
עניו נפש ל' יוסף ואמאי קנסבי לה
בלשון עניו נפש דקאמר אין אלו נדרי
עניו נפש מכלל ל' יוסף סבר איכא
עניו נפש בשאר נדרה דמקצת: אלא. לעולם לרבי יוסף רמיא נמי
הוה עניו נפש ומתניין דהכא (ו) בהאי עסקין כגון דאמרה אם
ארחין היום דהיינו טעמא דרבי יוסף דאמר אין אלו נדרי עניו נפש
דאפשר דלא אחיא לדי עניו נפש דלא רחנה היום ולא מתסרא
הנאת רמיא עלה וליכא אלא ניול דיומיה דמכאן ואילך רחנה כל
אימת דביבא. והשתא ליכא למיפרך ל' יוסף ליתני תנאי זה דקאמר
ל' יוסף ניול רמיא לזמן מרובה הו נדרי עניו נפש ואהכי קאמי
בלשון הנדר והיינו טעמא דלא פריך הכא כדפרכינן לעיל ל' יוסף
דלמא רחנה היום ומתסרא הנאת רמיא עלה דר' יוסף חייש
לניול מרובה משום דהשתא לא אמרה אלא ארחין קסבי וכו' ואיכא
למיחש דלמא רחנה אכל הכא דאמרה היום ותו לא ליכא למיחש
דלמא רחנה בואתו היום. והוא הדין דאפשר לאוקמה נמי דאמרה
הכי בתירוז זה קונס פירות עולם עלי אם ארחין היום אלא משום
דשקב להאי ואיירי בהנאת רמיא מוקים זה נמי בהנאת רמיא:

שנית
מיפר אע"פ שלא חל הנדר האמאי לא התם אכתי לית לה לא כער נפש
דדידה קאי להנלל מעניו נפש דלמא מגרש לה בעלה אכל היכא דרמיא
נפש בדידה קאי: אי הכי ליטני הכי ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו משום עניו נפש.
משמע דמשום שאין הנדר עניו נפש לא יפר אכל אי נדרה מידי דאית ביה עניו נפש יפר.
עולם לא יפר וכדאמרינן בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה:
היום. דלמא קמא ניול דחד יומא שמיא ניול ומש"ה יפר דהיינו מעביד וכדמיבנא לעיל: ור' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול. הלכך לא יפר דמיא מוקמה נפשה חד יומא כרחייה ותו לא מתסרה בה. וליכא לאקשווי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו עניו נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע עניו נפש הוא דלא הו אכל דברים שבינו לזנייה לא הו כך פ' הרב ר' יונה ז"ל. וכתיב אכתי קשיא דכיון דר' יוסף לא פליג אלא אינוול דחד יומא אכל ניול דלעולם מודי ביה דהו עניו נפש הכי א"ר יוסף אין אלו נדרי עניו נפש דהא צביקת הנדר עניו נפש יש בו דמקשינן בריש מעמטין. תיך הרב ר' אליעזר דלמא דר' יוסף ארחייה לעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי עניו נפש כלומר דרחייה גופה לית בה עניו נפש כלל. ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אחי ליה שפיר עפי דבניול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לזנייה לית ביה וברחייה דלעולם פליג דאין אלו נדרי עניו נפש מיהו דברים שבינו לזנייה הויין. ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחייה דלעולם ליכא עניו נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לזנייה נמי לא הוה נ"ל. וסוגיין לקמן נמי מוכחא דל' יוסף אפילו ברחייה דלעולם נמי ליכא עניו נפש דמקשינן דר' יוסף אדר' יוסף מדקאמר [ע"ב] דכבישתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסף במתניתין אכולה רמיא פליג דליכא עניו דאי לא מנאי קושאי:

ואלא דאמרה הנאת רמיא עלי לעולם אם ארחין. וכיון דקאמרה
הכי רמיא ראשונה שריא לה אכל מהאי רמיא ואלין מתסרא
ברחייה לעולם: לא תרחץ אית לה ניול. דס"ל השתא דברחייה
איכא עניו נפש. וכי תימא אי הכי אמאי נקט תנא דתליא נדרה בלא
ליתני קונס רמיא עלי איכא למימר
דברותא אשמעינן לתנא קמא דאע"ג
דרמיא קמייתא שריא לה אפילו הכי
יפר מהשתא: ורבי יוסף סבר אפשר
דלא רחנה ולניול לא חיישין. דס"ל
לרבי יוסף דברחייה דלעולם ליכא עניו
נפש. והקשה הרב ר' יונה דמשמע
ודאי דסוגיין אחיא דלא כרבי נתן
דס"ל דאין הצעל מפר אלא אי"כ חל
הנדר אלא כרצון דפליגי בשליה
פירקין (ג) בטולה אי מן היהודים אם
משמטו דרבי נתן אמר לא יפר וכו"א
יפר דאי כר' נתן התם נמי נימא הכי
תעביד תשמיש מתסרא הנאת שמיש עלה לא תשמיש הוה להו דברים
שבינו לזנייה כדאמרינן הכא אלא ודאי סוגיין דהכא דלא כר' נתן
וכיון שכן מנאי קמקשה בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא
ליתסרו פירות עולם עלה דהא לרצון מפר אע"פ שלא חל הנדר
וה"ל דאין הכי נמי דתנא דמתניין כרצון ס"ל אלא מיהו כי אמרי
רצון דמפר אע"פ שלא חל הנדר ה"מ היכא שאי אפשר לה להנלל
אפי' כי מזדהרא בתנאה מעניו נפש או מדברים שבינו לזנייה כגון
נטולה אי מן היהודים אם משמטו שאינה יכולה לניול מדברים
שבינו לזנייה אי נמי כגון שמתא נחלה דצבר שהיא עשויה לעבור
עליו כגון שאני נהית לך אם עושה אי על פי אבא או ע"פ צדיק [לקמן פג].
דטריחא לה מילתא להזר שאל לעשות על פיהם אכל היכא שמתא
נדרה דצבר שאינו לא מעניו נפש ולא מדברים שבינו לזנייה והוא
דבר שאפשר לה לעמוד בו כרחייה דקס"ד בריש סוגיין דלית בה עניו
בכי האי גונא אפי' לרצון לא יפר. ואי קשיא דהא תניא לקמן [פג]. אשת
שארמרה הריני נזירה לכשאחרש ר"ע אומר יפר משום דס"ל דבעל
איש שאל דבר צנייה נפש עניו ורבי דברים שבינו לזנייה לא קושאי אית דתם ללו
דדידה קאי להנלל מעניו נפש דלמא מגרש לה בעלה אכל היכא דרמיא
נפש בדידה קאי: אי הכי ליטני הכי ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו משום עניו נפש.
משמע דמשום שאין הנדר עניו נפש לא יפר אכל אי נדרה מידי דאית ביה עניו נפש יפר.
עולם לא יפר וכדאמרינן בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה:
היום. דלמא קמא ניול דחד יומא שמיא ניול ומש"ה יפר דהיינו מעביד וכדמיבנא לעיל: ור' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול. הלכך לא יפר דמיא מוקמה נפשה חד יומא כרחייה ותו לא מתסרה בה. וליכא לאקשווי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו עניו נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע עניו נפש הוא דלא הו אכל דברים שבינו לזנייה לא הו כך פ' הרב ר' יונה ז"ל. וכתיב אכתי קשיא דכיון דר' יוסף לא פליג אלא אינוול דחד יומא אכל ניול דלעולם מודי ביה דהו עניו נפש הכי א"ר יוסף אין אלו נדרי עניו נפש דהא צביקת הנדר עניו נפש יש בו דמקשינן בריש מעמטין. תיך הרב ר' אליעזר דלמא דר' יוסף ארחייה לעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי עניו נפש כלומר דרחייה גופה לית בה עניו נפש כלל. ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אחי ליה שפיר עפי דבניול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לזנייה לית ביה וברחייה דלעולם פליג דאין אלו נדרי עניו נפש מיהו דברים שבינו לזנייה הויין. ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחייה דלעולם ליכא עניו נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לזנייה נמי לא הוה נ"ל. וסוגיין לקמן נמי מוכחא דל' יוסף אפילו ברחייה דלעולם נמי ליכא עניו נפש דמקשינן דר' יוסף אדר' יוסף מדקאמר [ע"ב] דכבישתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסף במתניתין אכולה רמיא פליג דליכא עניו דאי לא מנאי קושאי:

שנית
מיפר אע"פ שלא חל הנדר האמאי לא התם אכתי לית לה לא כער נפש
דדידה קאי להנלל מעניו נפש דלמא מגרש לה בעלה אכל היכא דרמיא
נפש בדידה קאי: אי הכי ליטני הכי ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו משום עניו נפש.
משמע דמשום שאין הנדר עניו נפש לא יפר אכל אי נדרה מידי דאית ביה עניו נפש יפר.
עולם לא יפר וכדאמרינן בריש סוגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה:
היום. דלמא קמא ניול דחד יומא שמיא ניול ומש"ה יפר דהיינו מעביד וכדמיבנא לעיל: ור' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול. הלכך לא יפר דמיא מוקמה נפשה חד יומא כרחייה ותו לא מתסרה בה. וליכא לאקשווי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסף אומר תנאי זה אין בו עניו נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע עניו נפש הוא דלא הו אכל דברים שבינו לזנייה לא הו כך פ' הרב ר' יונה ז"ל. וכתיב אכתי קשיא דכיון דר' יוסף לא פליג אלא אינוול דחד יומא אכל ניול דלעולם מודי ביה דהו עניו נפש הכי א"ר יוסף אין אלו נדרי עניו נפש דהא צביקת הנדר עניו נפש יש בו דמקשינן בריש מעמטין. תיך הרב ר' אליעזר דלמא דר' יוסף ארחייה לעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסף סבר ניול דחד יומא לא שמיא ניול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי עניו נפש כלומר דרחייה גופה לית בה עניו נפש כלל. ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אחי ליה שפיר עפי דבניול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לזנייה לית ביה וברחייה דלעולם פליג דאין אלו נדרי עניו נפש מיהו דברים שבינו לזנייה הויין. ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחייה דלעולם ליכא עניו נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לזנייה נמי לא הוה נ"ל. וסוגיין לקמן נמי מוכחא דל' יוסף אפילו ברחייה דלעולם נמי ליכא עניו נפש דמקשינן דר' יוסף אדר' יוסף מדקאמר [ע"ב] דכבישתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסף במתניתין אכולה רמיא פליג דליכא עניו דאי לא מנאי קושאי:

תוספות

אלא דאמרה הנאת
רמיא עלי לעולם
אם ארחין. פשו
למא דפשו ראשונה יכולה
לרחוץ בחיור: ביתוסרא
רחייה עלה. ועניו נפש
הוה דמשתא סבר דרחייה
הו עניו נפש דמחילה
נמי דקאמר לא תרחץ
לממתינן דתלה
רמיא בפירות דאי לאו
הכי לא הו עניו: לא
תרחוץ אית לה ניול.
כלומר עניו נפש הוא
וה"ל יוסף גכר אפשר דלא
רחנה ללג אם לא נחנה
פשו אחת ומתסרה (בכלל)
לא תחנה לניול כהאי
לא תחנה רמיא לא הו
עניו: ולתיב הכי רבי יוסף
אומר תנאי זה אין בו
עניו נפש. כיון שיש עניו
נפש בקונס התנאי שגם
קונס שעברה התנאי הוא
מנעט מחילה כדי שלא
יחול עליה אסור רמיא
הלכך היה לה לחיוב התנאי
[ולא הגדר] או לא היה לו
לומר רק ר' יוסף אומר
לא יפר: אלא דאמרה
הנאת רמיא עלי לעולם
אם ארחין היום. לרצון
גם מנעט מלרחוץ היום
עניו הוא ומיפר: ור' יוסף
ניול דחד יומא לא שמיא
ניול. משמע דמניעט יוס
א' הוא דלא הו עניו אכל
מנעט [עולם] הו עניו
ולא יוסף דצביק המדר
מוכח מיהו דל' יוסף
אמרי רמיא אין הו עניו
ותו בלוקמן פריך אמילתא
דהכא דר' יוסף אמילתא
לכ"ש
לקמן [גוף כולן] לכ"ש
דאיכא דאמאי פריך
האמרת רבי יוסף לא אמר
אלא ברחייה וכו' אהא ואת
דגריי ורבי יוסף לניול לא
חייש [כלל אפילו היכא]
דמימתינן לעולם ברחייה
לא הו ניול דקיס ליה
לש"ס דברחייה ליכא עניו
לתיב יוסף כלל דמקאמר אין
אלו נדרי עניו נפש משמע
שפיר תעבור בתנאי אין
עניו נפש דגדר או כלל
והכר ר"א מתין גכר ורבי
יוסף ניול דיומיה לא שמיא
ניול. כלומר לא תם התנא
להכריז ניול דיומיה לכך
לא אמר אין בתנאי עניו
נפש שאין זה מיוחד דגרי
פשו הוא אלא גדולה
מכמותו אשמעינן אין נדר
יכול להיות של עניו נפש: